

Behram Osmanov:

“Korifey sənətkarlarımızın ruhu məni daim axtarmağa, öyrənməyə, çalışmağa sövq edir...”

Milli teatrımızın baş rejissoru, əməkdar incəsənət xadimi Behram Osmanov bu haqda fikirlərini belə bölüşür. Yeri gəlmişkən qeyd edək ki, o digər suallarımıza da diqqətçəkən cavabları ilə təşəkkürümüzü qazandı.

– Məni həmişə düşündürür ki, görəsən teatrın missiyası nədən ibarətdir: əyləncədən, oyundan, düşüncədən, yoxsa sadəcə əlacsızlıqdan insanlar bir yerə yığılıb kiminsə düşüncəsini kimlərə isə çatdırırlar? Dramaturgiyanın tarixini 2500 il hesablayırlar. Elə o vaxtdan bir qədər az sonra Esxil, Sofokl, Evripid bu janrı zənginləşdirdilər. Deməli, bu bir sənət növüdür. Əyləncədən də, oyundan da, düşüncədən də əvvəl bir sənət növü. Elə bir sənət növü ki, hamının bir-birinə ehtiyacı var. Rəssam, bəstəkar, rejissor, aktyor, dramaturq, inzibatçı, tamaşaçı, işıq üzrə rəssam, qrim ustası, texniki işçilər və b. Onların hamısı bir-birindən asılıdır. Əgər biri olmasa, digəri də olmayacaq. Deməli, hər şeydən əvvəl teatr bir tələbatdır. Hava kimi, su kimi, qida kimi müa-

sir insanlığın tələbatıdır. İnsanlar artıq bu sənətsiz özlərini təsəvvür edə bilmirlər...

– *Bu fikirlər sizdə çoxdan formalaşıb?!*

– Bəli! Lap gənc vaxtlarımdan mən teatr adlı bir sehryn əsirinə çəvrilmişəm. Bu əsirlik məni bu sənətlə məşğul olmağa sövq edib. İşlədikcə, tamaşa hazırladıqca özümü sanki bir imtahan qarşısında hiss etmişəm. Hazırladığım hər bir tamaşanın aktyorlar üçün, tamaşaçıları üçün maraqlı olmasına çalışmışam. Çalışmışam ki, hər bir tamaşada dramaturqun fikrinə sadıq olum. Pyes istər müasir ol-

sun, istər klassik. Əsər istər Şekspirin olsun, istər Elçinin, istər Sofoklun, istər B.Vahabzadənin, istər Y.Onilin, istərsə də Əli Əmirlinin. Hər birini özümə doğma saymış, bir-birindən bəhrələnərək tamaşanı hazırlamış, aktyorları sevindirməyə çalışmışam. Çünki aktyora həmişə yeni insan obrazı yaratmaq üçün imkan, şərait yaradılmalıdır.

– *Son illərdə teatr işçilərində belə bir qorxu var idi ki, teatrlar bağlanacaq, birləşdiriləcək.*

Müxtəlif vaxtlarda bütün ölkələrdə olduğu kimi Azərbaycanda da belə hadisələr olub. Lakin Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev cənablarının "2007-2010 illər teatr sənətinin inkişafına dair" imzaladığı sərəncam buna son qoydu. Prezident bu sərəncamla teatr sənətinin ölkəyə lazım olduğunun, həmişə yaşayacağına qərar verdi. Bu qərar teatrda dəyişikliklər etməyə, yeni struktur qurmağa sonsuz imkan yaratdı.

- Bu mənada, teatrınız qarşısında daha mühüm vəzifələr durur.

- Son illər Milli Dram teatrında repertuar siyasətinə ciddi fikir verilir. Bu da teatrda vacib komponent sayılan dramaturgiyanın kamil olması ilə nəticələnir. Tamaşanın uğurlu alınmasının qarantı dramaturgiyadır. Artıq tamaşaçı teatra inanıb. Yaxşı tamaşa olanda salona tamaşaçı ilə dolu olur. Elçin, Ə.Əmirli, İ.Əfəndiyev, hətta dünya dramaturgiyası nümunəsi olan H.İbsen, S.Sveyq və b. dramaturqların da pyeslərinə xüsusi maraq göstərilir.

- Amma yeni dramaturq, rejissor, aktyor yetişdirmək haqqında da düşünmək lazımdır.

- Teatrın gələcəyi üçün bunlar əsas şərtlərdir. Lakin unutmaq olmaz ki, bu yetişdirmə prosesinə 10 illərlə vaxt lazımdır. Odur ki, səbirli olmaq lazımdır, ən əsası budur ki, nəticə uğurlu olsun.

- Milli teatrımız həmişə teatrlarımızın avanqardı olub.

- Akademik Milli Dram teatrı haqqında hamı danışır. Jurnalistlər, yazıçılar, aktyorlar... Hamı da teatrdan nəsə umur, nəsə gözləyir. Hətta teatrdakı işləyənlər də teatr haqqında gileylə danışır. Teatrın uğurlarından daha çox öz uğurlarından bəhs edir, uğursuzluqlarını isə həmin teatrın adına yazırlar. Mən açıq deyim ki, giley-güzar edənlər teatrdakı boş-boş gəzənlərdir. İşlək aktyorlar isə bu söhbətlərdən uzaqdırlar. Onlar ancaq sənətlə məşğuldurlar. Yazıçı, dramaturq, jurnalist isə teatrdan bu və ya digər şəkildə etiraz andan sonra başlayır

teatr haqqında ağzına gələni danışmağa. Mən başa düşürəm, bütün dramaturqlar istəyirlər ki, əsərləri bizim teatrdakı oynanılsın. Amma təbii ki, bu mümkün deyil. Çünki Milli Dram teatrı öz liderliyini qorumaq və zəif pyeslərin səhnəyə çıxmasına imkan verməməlidir.

- Bəziləri belə iddia edir ki, teatr rejissoruz da keçinə bilərsiniz.

- Qətiyyənlər! Bu gün rejissurasız keçinmək mümkün deyil. Amma elə bil üçüncü bir qüvvə rejissor sənətini lazımsızlaşdırmağa çalışır. Həmin qüvvə bu sənəti deqradasiya edir. Diletantlıq hərdən rejissorun üstələyir. Bunun qarşısı peşəkar rejissor tərəfindən mütləq alınmalıdır. Çünki diletant rejissor hər bir tamaşada ancaq və ancaq özünü görür və göstərir. Ona görə də diletant rejissor ancaq diletant aktyor, rəssam, dramaturq, bəstəkar yetişdirə bilər, əsl sənətçi yox.

- Teatrlara axının güclü olmamasının səbəbini yaxşı dram əsərinin qütlüğü ilə əlaqələndirirlər.

- Müasir dramaturgiya bu gün kifayət qədərdir. Xalq yazıçısı Elçin, Əli Əmirli, Firuz Mustafa, Tamara Vəliyeva, Elçin Hüseynbəyli, Hüseynbala Mirələmov və b. Çoxları arzularını və iddia edirlər ki, adları çəkilənlər azdır. Gərək dramaturq çox olsun. Əvvəla, bu iddiaçıların unudurlar ki, dramaturgiya ədəbiyyatın ən qədim janrıdır və bu janr tək dialoq qurmaq bacarığı yox, səhnə xüsusiyyətlərini bilmək, duymaq bacarığı tələb edir ki, bu da hər qələm əhlinə olmur. Odur ki bizim ölkəmiz boyda bir məmləkətdə 4-5 kamil dramaturq olsa teatrlarımızın inkişafına bəs edərdi.

- Hansı birincidir: rejissor, yoxsa aktyor?

- Teatrdakı rejissor əvvəl sayılırsa, aktyor birincidir. Rejissor düşünən beyindir, aktyor döyünən ürəkdir. Odur ki, ən yaxşılarını bacarıb teatra cəlb etmək lazımdır. Populyarlıqla bərabər sənətçi kimi ad qazanan Səyavuş Aslan, Kamal Xudaverdiyev, Hacı İsmayilov, Firəngiz Mütəllibova, Bəsti Cəfə-

rova, Şükufə Yusupova, Zəmfira Nərimanova, Nuruəddin Mehdiqanlı, Yaşar Nuriyev, Sənubər İsgəndərova, Mehriban Xanlarova və b. bu gün həm məşhur, həm də bir sənətçi kimi teatrımızın öndə gedən aktyorlarıdır. Müxtəlif ölkələrdəki qastrol və festivallarda Azərbaycan teatrını layiqincə təbliğ edirlər.

- Təbii ki, festivala getməyin də öz problemləri var.

- Festivala getmək indi bir az da asanlaşdırılıb. Belə ki, əvvəllər hər hansı bir dövlət vaxtı mütləq Mədəniyyət Nazirliyinə xəbər verilir, maddi imkan olmadıqda sponsor axtarışına çıxılırdı. Bu gün artıq buna son qoyulub. Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi bütün işləri öz öhdəsinə götürüb və Azərbaycan teatrının bütün dünyaya təbliğ olunması üçün əlindən gələni əsirgəmir.

Lap bu yaxınlarda Əjdər Olun yazdığı "Son məktub" pyesinin tamaşasını oynadı. F.Mütəllibova, Ramiz Məlikov və b. tamaşada mənim fikrimcə maraqlı rollar oynadılar. Hal-hazırda isə böyük türk dramaturqu Tuncer Cücenoglundan yazdığı "Uçqun" pyesi üzərində yaradıcılıq işi aparılır. Əsər ilk dəfədir ki, Azərbaycan səhnəsində hazırlanır. Türkcədən çevirəni Dilsuzdur. Gələcəkdə isə xalq yazıçısı Elçinin, Ə.Əmirlinin və E.Hüseynbəylinin əsərlərinə müraciət edə bilərik.

Hökumə Qurbanova, Leyla Bədirbəyli, Hamlet Qurbanov, Əliabbas Qədirov, Hamlet Xanızadə, Mehdi Məmmədov, Nəsir Sadiqzadə kimi mərhum aktyor və rejissorlarla insan kimi, tələbə kimi, rejissor kimi ünsiyyətdə olmuşam. Hər birindən nəsə öyrənmişəm, kiməsə nəsə öyrətmişəm. Və bu gün də onlar kimi yaşamağa, onlar kimi sənəti sevməyə çalışıram. Onların əziz ruhu məni daim axtarmağa, öyrənməyə, çalışmağa sövq edir.

Y.HİDAYƏTOĞLU

"Mədəni-maarif" - 40

Təbrik edirik!

Salam hörmətli Jafar müəllim!

Əvvəla Sizə səmimi salamlar yetirməklə sizi və jurnalınızın bütünlükdə əməkdaşlarını Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin otaqını olan - «Mədəni-maarif» jurnalının ilk sayının çapdan çıxmasının 40 illiyi münasibətilə muzeyimizin bütünlükdə işçiləri adından təbrik edirik, möhkəm cansağlığı və fəaliyyətinizdə yeni-yeni uğurlar arzulayırıq.

Ədalət naminə demək lazımdır ki, şəxssən sizin təhbətlüyünüz və böyük zəhmətiniz sayəsində son illərdə jurnalın bütünlükdə məzmunu və forması elmi, bədii, poeziyaya cəhətdən yüksək səviyyəli və çox oxunaqlı nəşr olunur. Bütünlükdə bunlara görə sizə biz daha «sağ olun!» deyirik.

Təvazökarlıqdan kənar olsa da deməliyəm ki, mən 40 ildir ki, sizin jurnalın həm oxucusu, həm də müəlliflərimdənəm. Jurnalda mənim 1968-ci ildə 3-4-cü nömrələrdə üçillik tədbirlər planını vaxtından əvvəl yərinə yetirək adlı ilk məqaləm dərc olunmuşdur.

**Hörmətlə,
Sübhü KƏNGƏRLİ**